

Ett EU-system för att spåra finansiering av terrorism

Till justitieutskottet

Justitieutskottet beslutade den 13 oktober 2011 att bereda konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens meddelande Ett EU-system för att spåra finansiering av terrorism: tillgängliga alternativ (KOM (2011) 429).

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till frågor av betydelse för grundläggande fri- och rättigheter samt dataskydd.

Utskottets överväganden

Bakgrund

I juli 2010 ingick EU och USA ett avtal om översändande av banktransaktionsdata (Swift-data) till USA med syfte att bekämpa terrorism, inklusive finansiering av terrorism. Bakgrunden var att USA sedan 2001 använt Swift-data inom det s.k. TFTP (Terrorist Finance Tracking Program). Efter att företaget Swift flyttat delar av sin verksamhet från USA till Europa i december 2009 kunde USA inte få tillgång till denna data utan ett internationellt avtal mellan EU och USA.

Samtidigt som avtalet mellan EU och USA ingicks beslutade rådet att ge kommissionen i uppdrag att inom ett år komma med förslag på hur ett motsvarande system på EU-nivå, EU-TFTS (Terrorist Finance Tracking System), skulle kunna vara utformat.

Kommissionen höll flera expertmöten under våren 2011 där man diskuterade alternativa lösningar och hur ett framtida TFTS skulle kunna vara uppbyggt. I meddelandet väger kommissionen för- och nackdelar med olika alternativ. Kommissionen aviserar att man vill ge mer tid till EU-parlamentet och rådet att debattera frågan innan ett slutligt förslag presenteras, vilket förväntas ske tidigast under början av 2012.

Kommissionens meddelande har remitterats till justitieutskottet för utlåtande. Justitieutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över meddelandet.

Kommissionens meddelande

Kommissionen konstaterar i meddelandet att TFTP-systemets effektivitet när det gäller att bekämpa terrorism inte är ifrågasatt men att det finns allvarliga farhågor för dess konsekvenser för människors grundläggande rättigheter. Farhågorna riktar sig framför allt mot att genomförandet av TFTP-avtalet innebär tillhandahållande av stora mängder personuppgifter (massdata) och att uppgifterna lämnas i s.k. bulk snarare än på individuell basis.

Enligt kommissionen finns det främst två skäl till att inrätta ett EU-system för att spåra finansiering av terrorism: dels måste systemet bidra effektivt till kampen mot terrorism och finansiering av terrorism, dels måste det bidra till att begränsa mängden personuppgifter som förs över till tredje land.

I meddelandet redogör kommissionen för de viktigaste funktionerna som ett EU-system bör omfatta, viktiga principer – såsom ändamålsenlighet, dataskydd, datasäkerhet och datalagring – som bör gälla samt diskuteras ett antal frågor kring vad ett system bör omfatta.

Kommissionen skissar i meddelandet på tre alternativa TFTS-system som innebär

- att ett eventuellt framtida TFTP i större eller mindre mån centraliseras inom EU (Europol och Eurojust får centrala roller)
- att det decentraliseras genom att medlemsstaterna och deras säkerhetstjänster och andra nationella myndigheter ges huvudansvar för systemets olika funktioner eller
- en kombination av dessa bågge (hybridlösning).

Kommissionen förordar inte något av de föreslagna alternativen utan konstaterar i stället att varje alternativ kommer att kräva ytterligare viktiga val och beslut innan ett slutligt förslag kan utarbetas. Därför menar kommissionen att mer tid bör avsättas så att både EU-parlamentet och rådet ges tillfälle till förberedelse och debatt.

Oavsett vilket system som väljs konstaterar kommissionen att när ett TFTP-system inrättats så kommer det att få konsekvenser för det redan existerande TFTP-avtalet, vilket då ska ses över enligt artikel 11(3) i det avtalet.

Utskottets ställningstagande

Ett system för att spåra finansiering av terrorism inbegriper masslagring och massöverföring av data. Frågor av dataskydds-, rättssäkerhets- och integritetskaraktär är därför centrala. Med tanke på de konsekvenser ett lagstiftningsförslag kan komma att få för grundläggande rättigheter är det viktigt att noga överväga om de åtgärder som kan komma att föreslås är nödvändiga och proportionerliga. Av särskild betydelse är enligt utskottets mening att nyttan av översändandet av uppgifter kan mätas. Här kan utskottet konstatera att det system som i dag finns genom avtalet mellan EU och USA har varit och kommer att bli föremål för utvärdering. Utskottet förutsätter att resultaten av dessa utvärderingar noga analyseras och att alla möjligheter till förbättringar vad avser skydd för grundläggande rättigheter tas till vara i det fortsatta arbetet med ett eventuellt motsvarande EU-system.

Från de utgångspunkter utskottet har att beakta vill utskottet framhålla vikten av en noggrann och tydlig reglering samt att högt ställda minimiregler på dataskyddsområdet, som inte hindrar att enskilda medlemsstater i sitt nationella regelverk ställer högre krav på uppgiftsskydd och datasäkerhet, är en lämplig modell.

Sammanfattningsvis vill utskottet – liksom i yttrandet över kommissionens utvärderingsrapport om datalagringsdirektivet – betona vikten av att varje möjlighet att förstärka skyddet för den personliga integriteten tas till vara.

Stockholm den 25 oktober 2011

På konstitutionsutskottets vägnar

Peter Eriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Eriksson (MP), Per Bill (M), Sven-Erik Österberg (S), Andreas Norlén (M), Helene Petersson i Stockaryd (S), Lars Elinderson (M), Billy Gustafsson (S), Karl Sigfrid (M), Phia Andersson (S), Karin Granbom Ellison (FP), Hans Hoff (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Hans Ekström (S), Kajsa Lunderquist (M), Tuve Skånberg (KD), Jonas Åkerlund (SD) och Mia Sydow Mölleby (V).